Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 159.923:7.01:159.954
DOI: https://doi.org/10.17721/BPSY.2026.1(23).18

Тетяна САЗОНОВА, асп.
ORCID ID: 0009-0006-2305-7933
e-mail: tpsazonova@gmail.com
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРЕДИКТОРИ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ТВОРЧОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вступ. *Сучасна мистецька діяльність розгортається в умовах швидких соціокультурних, технологічних та економічних змін, що висувають нові психологічні вимоги до митця. Професійний успіх залежить не лише від знань і здібностей, а й від особистісних рис, які забезпечують творчість, стійкість та адаптацію. Мета статті – визначити характеристики, що сприяють або перешкоджають готовності до мистецької діяльності.*

Методи. *У дослідженні використано авторський опитувальник особистісної готовності до творчої мистецької діяльності, опитувальник сильних рис характеру VIA-IS, короткий опитувальник "Велика п'ятірка" (BFI-10), Шкали психологічного благополуччя К. Ріфф, Шкалу толерантності до неоднозначності MSTAT-II, Шкалу когнітивної гнучкості (CFS), Опитувальник професійної життєстійкості та 10-пунктову шкалу резильєнтності Коннора–Девідсона (CD-RISC-10). Статистична обробка включала оцінку надійності авторського опитувальника, кореляційний аналіз і покроковий множинний регресійний аналіз для визначення психологічних предикторів окремих складових особистісної готовності.*

Результати. *Встановлено, що особистісна готовність до мистецької діяльності є багатомірним психологічним конструктом, який охоплює усвідомленість професійного вибору, творчу ідентичність, внутрішню мотивацію до творчої професії, автономію та сміливість самовираження, толерантність до невизначеності, ставлення до оцінювання і вразливості, ресурсність і готовність до професійної реалізації. Найвагомішими позитивними предикторами є сенс життя, відкритість досвіду, професійна життєстійкість, автономія, когнітивна відкритість, винахідливість, почуття прекрасного, хоробрість, психологічна включеність, самоприйняття та лідерські якості. Водночас встановлено, що нейротизм, надмірна орієнтація на жорсткий контроль, висока нормативність поведінки, надмірна стриманість і консерватизм можуть істотно знижувати готовність до творчої мистецької діяльності.*

Висновки. *Особистісна готовність до мистецької діяльності формується внаслідок взаємодії ціннісно-смислових, ресурсно-інструментальних і особистісно-регулятивних чинників. Провідне значення мають осмисленість професійної діяльності, внутрішня мотивація до творчості, відкритість новому досвіду, психологічна стійкість, автономність і здатність конструктивно діяти в умовах невизначеності.*

Ключові слова: *особистісна готовність; мистецька діяльність; мистецькі професії; творча ідентичність; внутрішня мотивація; психологічні ресурси; психологічне благополуччя; психологічні предиктори.*

Вступ

Сучасне мистецтво функціонує в умовах стрімких соціокультурних, технологічних та економічних трансформацій, що істотно змінюють не лише художні практики, а й психологічний зміст професійної діяльності митця. Будучи однією з форм суспільної свідомості, мистецтво є носієм культурних цінностей, способом осмислення соціальної реальності та важливим механізмом формування колективної ідентичності. У сучасних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється не стільки естетичним характеристикам художнього твору, скільки психологічним, соціальним і технологічним умовам його створення та сприйняття.

У сучасних зарубіжних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється трансформації мистецтва під впливом цифрових технологій. Так, Й. ван Хес, Т. Гроотсвагерс, Г. Квек та М. Варлет показали, що використання генеративного штучного інтелекту істотно змінює процес художнього сприйняття, критерії оцінювання мистецьких творів, уявлення про авторство та автентичність творчості (Hees et. al., 2025). Це свідчить про формування нового соціокультурного середовища, у якому майбутній митець має володіти художніми компетентностями і психологічною готовністю до професійної діяльності в умовах технологічних інновацій.

Подібні тенденції простежуються і в дослідженнях М. Ян, який довів, що сучасний розвиток декоративно-вжиткового мистецтва ґрунтується на інтеграції традиційної художньої культури та цифрових технологій (Yang, 2024). За таких умов професійна успішність митця дедалі більше визначається відкритістю новому досвіду, когнітивною гнучкістю, здатністю до неперервного навчання та адаптації.

Водночас сучасні дослідження творчого процесу демонструють, що художня діяльність є складною формою психологічної саморегуляції. Зокрема, А. Сольберг розглядає творчість як ітеративний процес взаємодії (тобто багаторазового повторення послідовності дій) митця з матеріалом, у якому художнє рішення формується шляхом постійного експериментування, перегляду попередніх рішень та конструктивного використання професійних обмежень (Solberg, 2020). У цьому підході підкреслюють важливість психологічної стійкості, винахідливості, здатності витримувати невизначеність і приймати професійний ризик як необхідні складові творчої діяльності.

Філософсько-психологічне осмислення мистецтва також зазнає суттєвого переосмислення. Дж. Стюарт, аналізуючи сучасну інтерпретацію естетики Гегеля, наголошує, що мистецтво залишається способом духовного самовираження особистості, у якому творча діяльність є формою реалізації людської свободи та особистісного смислу (Stewart, 2023). Таким чином, професійна діяльність митця, поряд із технічним виконанням художніх завдань, потребує сформованої системи особистісних цінностей, внутрішньої мотивації та професійної ідентичності.

У міждисциплінарних дослідженнях художнього сприйняття Ф. Відхоельцль та Е. Такмаз, використовуючи сучасні

© Сазонова Тетяна, 2026

моделі машинного навчання, показали можливість автоматизованого розпізнавання емоційного змісту абстрактного мистецтва (Widhoelzl, & Takmaz, 2024). Їхні результати підтверджують складність психологічних механізмів творчості та художнього сприйняття, а також необхідність подальшого вивчення особистісних чинників, що лежать в основі створення художнього образу.

Окремий напрям сучасних досліджень становить психологія професійного становлення митців. М. Бенедек, Е. Яук та А. Нойбауер встановили, що професійні художники істотно відрізняються від представників інших професій вищими показниками відкритості досвіду, творчої самоефективності, творчої ідентичності та внутрішньої мотивації (Benedek, Jauk, & Neubauer, 2025). Інші вчені показали, що художня ідентичність студентів формується як складний процес інтеграції особистісного досвіду, професійного самовизначення та творчого стилю, який значною мірою зумовлюється освітнім середовищем.

У дослідженнях психологічних ресурсів майбутніх митців встановлено визначальну роль психологічного благополуччя. Так, С. Цзінь та Ю. Є довели, що мистецька освіта позитивно впливає на психологічне благополуччя студентів завдяки розвитку креативності та самоефективності, які є чинниками професійного становлення (Jin, & Ye, 2022). Подібні результати отримали Р. М. Л. де Кастро та співавтори, показавши, що участь у мистецькій діяльності сприяє розвитку емпатії, особистісного зростання, рефлексії та інших психологічних ресурсів, необхідних для майбутньої професійної діяльності (de Castro et. al., 2022).

Особливу увагу сучасні автори (Henriksen et. al., 2022) приділяють ролі невизначеності у творчому процесі. Д. Хенріксен, К. Річардсон, Н. Грубер та П. Мішра обґрунтовують, що невизначеність є невід'ємною складовою творчої діяльності, а відкритість досвіду, психологічна гнучкість і толерантність до неоднозначності є необхідними умовами розвитку творчого потенціалу особистості.

Таким чином, у сучасних зарубіжних дослідженнях йдеться про те, що мистецька діяльність дедалі більше визначається взаємодією психологічних, соціокультурних і технологічних чинників. Водночас більшість наявних праць присвячена окремим аспектам творчості: впливу цифрових технологій, художньому сприйняттю, творчій ідентичності, психологічному благополуччю, мистецькій освіті або особливостям творчого процесу. Значно менше уваги приділено комплексному дослідженню особистісної готовності до творчої мистецької діяльності як самостійного психологічного феномену, визначенню її структурних компонентів та системи психологічних предикторів. У зв'язку з цим виникає необхідність емпіричного дослідження психологічних особливостей особистості, які забезпечують ефективне функціонування майбутнього митця в умовах сучасної мистецької діяльності.

Мета статті – з'ясувати особистісні характеристики, які сприяють формуванню готовності до творчої мистецької діяльності або, навпаки, знижують її.

Методи

В емпіричному дослідженні взяли участь 247 студентів закладів вищої освіти м. Києва, які здобувають освіту за мистецькими спеціальностями, віком від 17 до 30 років (середній вік – 19 років). Для дослідження психологічних предикторів особистісної готовності до творчої мистецької діяльності застосовано комплекс психодіагностичних методик. Особистісну готовність до творчої мистецької діяльності оцінювали за допомогою авторського опитувальника особистісної готовності до творчої мистецької діяльності. Для визначення її психологічних предикторів використано: опитувальник сильних рис характеру VIA-IS (C. Peterson, M. Seligman); короткий опитувальник «Велика п'ятірка» BFI-10 (B. Rammstedt, O. John); Шкали психологічного благополуччя К. Ріфф; Шкалу толерантності до неоднозначності MSTAT-II (D. McLain); Шкалу когнітивної гнучкості CFS (M. Martin, R. Rubin); Опитувальник професійної життєстійкості О. Кокуна; 10-пунктову шкалу резильєнтності Коннора–Девідсона CD-RISC-10. Статистичне опрацювання даних передбачало оцінювання надійності авторського опитувальника, кореляційний аналіз та множинний регресійний аналіз. Для визначення сукупності психологічних характеристик, що статистично прогнозують окремі складові особистісної готовності до творчої мистецької діяльності, застосовано покроковий множинний лінійний регресійний аналіз.

Результати

У вивченні надійності та валідності авторського опитувальника, спрямованого на дослідження особистісної готовності до мистецьких професій, доведено високий рівень надійності кожної складової опитувальника та однорідність внесених до неї тверджень. Кореляційним аналіз показав, що всі складові позитивно пов'язані між собою та з інтегральним показником на достатньому, але не на надмірному рівні.

Застосувавши регресійний аналіз для складових особистісної готовності до мистецької навчальної діяльності, здійснено спробу підтвердити та уточнити висновки, отримані в результаті проведеного кореляційного аналізу. Зокрема, використано покроковий регресійний аналіз для розрахунку лінійної регресії.

А. Усвідомленість професійного вибору. Проведений регресійний аналіз завершився на 7 кроці (пояснюється приблизно 38 % варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У табл. 1 показано модель для кроку 5.

Таблиця 1

Регресійна модель для залежної змінної "А. Усвідомленість професійного вибору"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
7	,618[g]	,382	,364	,4788

g. Предиктори: (константа), включеність, почуття прекрасного, уміння бачити перспективу, справедливість, оптимізм (орієнтація на майбутнє), професійний компонент (життєстійкості), сенс життя

R = 0.618 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки становить всього 0,482, що підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком (p<0,000). Як видно з табл. 2 незалежними змінними (предикторами) стали: включеність, почуття прекрасного, уміння бачити перспективу, справедливість, оптимізм (орієнтація на майбутнє), професійний компонент, сенс життя. У табл. 2 показано коефіцієнти для незалежних змінних.

Найвищий коефіцієнт має показник "Включеність", який як складник життєстійкості визначає глибоку залученість студента в події власного життя. Студенти з високою включеністю сприймають навчання та перші творчі спроби як важливий, життєво необхідний досвід, що напряму максимізує свідоме ставлення до обраного шляху. "Професійний компонент" життєстійкості дає змогу розрізнити творчість як майбутню професію від творчості як хобі. Наявність цього компонента вказує на те, що студент адаптує свій креативний потенціал до реальних умов праці, готовий діяти системно, сприймаючи труднощі професіоналізації як робочі завдання. "Справедливість" вказує на те, що усвідомлений вибір творчого шляху потребує від особистості внутрішньої чесності та об'єктивності в оцінці своїх можливостей та готовності нести відповідальність за результати мистецької праці. "Почуття прекрасного" вказує на те, що естетична чутливість, здатність помічати та цінувати красу є базовою цінністю для мистецької особистості. Почуття прекрасного слугує емоційним та ціннісним орієнтиром, що робить вибір професії внутрішньо виправданим. "Сенс життя" вказує, що наявність життєвих цілей у царині творчості виступає важливою опорою для усвідомлення професійного покликання; творча професія є способом реалізації загального життєвого сенсу. Показники "Уміння бачити перспективу" та "Оптимізм (орієнтація на майбутнє)" мають недостатню значущість, проте разом вказують на орієнтацію студентів на позитивне майбутнє.

Таблиця 2

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "А. Усвідомленість професійного вибору"

Регресійна модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значущість
		B	Стандартна помилка	Бета		
7	(Константа)	1,487	,246		6,05	,000
	Включеність	,040	,015	,192	2,66	,008
	Почуття прекрасного	,053	,023	,141	2,32	,021
	Уміння бачити перспективу	,040	,024	,099	1,67	,094
	Справедливість	,049	,021	,124	2,35	,020
	Оптимізм (орієнтація на майбутнє)	,043	,023	,107	1,88	,061
	Професійний компонент (життєстійкості)	,056	,024	,165	2,35	,019
	Сенс життя	,037	,019	,124	1,97	,050

Б. Творча ідентичність. Проведений регресійний аналіз завершився на 5 кроці (пояснюється приблизно 37 % варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У табл. 3 показано модель для кроку 5.

R = 0,606 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком (p<0,000). Як видно з табл. 3 незалежними змінними (предикторами) стали: відкритість досвіду, почуття прекрасного, винахідливість, професійний компонент (життєстійкості), контроль. У табл. 4 показані коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 3

Регресійна модель для залежної змінної "Б. Творча ідентичність"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
5	,606[e]	,368	,354	,5442
e. Предиктори: (константа), відкритість досвіду, почуття прекрасного, винахідливість, професійний компонент (життєстійкості), контроль				

Таблиця 4

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Б. Творча ідентичність"

Регресійна модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значущість
		B	Стандартна помилка	Бета		
5	(Константа)	1,609	,238		6,75	,000
	Відкритість досвіду	,135	,027	,325	4,98	,000
	Почуття прекрасного	,070	,026	,165	2,65	,008
	Винахідливість	,070	,026	,164	2,68	,008
	Професійний компонент (життєстійкості)	,100	,028	,260	3,51	,001
	Контроль	-,047	,017	-,202	-2,85	,005

Показник "Відкритість досвіду" як і показник "Винахідливість" вказують на мистецьку чутливість, гнучкість у появі творчих ідей, здатність знаходити нестандартні рішення, практичну здатність знаходити нестандартні виходи із ситуацій та генерувати ідеї, що разом створюють базу мистецької ідентичності. "Професійний компонент (життєстійкості)" свідчить про те, що творча ідентичність формується не у вакуумі фантазій, а через реальне зіткнення з професійним контекстом та вміння долати труднощі у ньому. Опанування специфіки професійної діяльності допомагають закріпити образ "Я-професіонал у мистецькій сфері". "Почуття прекрасного" вказує на те, що здатність глибоко переживати красу підтримує Я-концепцію студентів як творчих особистостей, митців. Шкала "Контроль" у структурі життєстійкості відображає переконання людини в тому, що вона може повністю керувати подіями свого життя, контролювати процеси та результати. Творча ідентичність часто вимагає відмови від жорстких рамок, готовності до спонтанності, імпровізації. Прагнення до надмірного раціонального контролю блокує креативне самовідчуття і заважає формуванню гнучкої мистецької ідентичності. Саме тому для цього предиктора отримано негативний коефіцієнт.

В. Внутрішня мотивація до творчої професії. Проведений регресійний аналіз завершився на 6 кроці (пояснюється приблизно 28 % варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У табл. 5 показано модель для кроку 6.

Таблиця 5

Регресійна модель для залежної змінної "В. Внутрішня мотивація до творчої професії"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
6	,526[f]	,276	,258	,5253
f. Предиктори: (константа), відкритість досвіду, сенс життя, когнітивна відкритість, смиренність та скромність, почуття прекрасного, винахідливість				

R = 0,526 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком (p<0,000). Як видно з табл. 5 незалежними змінними (предикторами) стали: відкритість досвіду, сенс життя, когнітивна відкритість, смиренність та скромність, почуття прекрасного, винахідливість. У табл. 6 показано коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 6

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "В. Внутрішня мотивація до творчої професії"

Регресійна модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значущість
		B	Стандартна помилка	Бета		
5	(Константа)	1,458	,289		5,04	,000
	Відкритість досвіду	,057	,026	,153	2,16	,031
	Сенс життя	,054	,019	,176	2,87	,004
	Когнітивна відкритість	,032	,012	,165	2,62	,009
	Смиренність та скромність	-,073	,020	-,211	-3,61	,000
	Почуття прекрасного	,057	,026	,149	2,18	,030
	Винахідливість	,051	,026	,135	1,98	,048

Отримані результати також перегукуються із результатами для складових "А. Усвідомленість професійного вибору" та "Б. Творча ідентичність". Це стосується показників "Сенс життя", "Відкритість досвіду", "Винахідливість", "Почуття прекрасного". Тобто внутрішня мотивація до мистецької професії базується на тому, що особистість відчуває себе творцем і вірить у вірність зробленого професійного вибору. До того ж "Винахідливість" за своєю суттю схожа з показником "Когнітивна відкритість", разом вони перетворюють будь-яку складну творчу, мистецьку проблему на захопливий ментальний пошук, що підкріплює інтерес до процесу її розв'язання. Негативний знак коефіцієнта для показника "Смиренність та скромність" вказує на те, що прагнення до стриманості, надмірного самообмеження, розсудливості та консервативного контролю за творчими імпульсами руйнує внутрішню мотивацію митця до творчості.

Г. Автономія та сміливість самовираження. Проведений регресійний аналіз завершився на 3 кроці (пояснюється приблизно 39 % варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У табл. 7 показано модель для кроку 3.

Таблиця 7

Регресійна модель для залежної змінної "Г. Автономія та сміливість самовираження"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
3	,628[c]	,395	,387	,5411
с. Предикторм: (константа), автономія, лідерські якості, почуття прекрасного				

R = 0,628 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком (p<0,000). Як видно з табл. 7 незалежними змінними (предикторами) стали: автономія, лідерські якості, почуття прекрасного. У табл. 8 показано коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 8

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Г. Автономія та сміливість самовираження"

Регресійна модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значущість
		B	Стандартна помилка	Бета		
3	(Константа)	1,303	,225		5,795	,000
	Автономія	,322	,048	,357	6,749	,000
	Лідерські якості	,106	,020	,283	5,226	,000
	Почуття прекрасного	,103	,023	,236	4,446	,000

Як видно з табл. на складову "Г. Автономія та сміливість самовираження" впливає показник "Автономія", що цілком логічно. Сміливість самовираження безпосередньо базується на внутрішній незалежності особистості. Студент із високим рівнем автономії здатний протистояти соціальному тиску, конформізму та догмам, він орієнтується на власні внутрішні стандарти, а не на схвалення оточення. Творча мистецька сфера вимагає не просто створення продукту "в стіл", а його презентації суспільству. Лідерський потенціал забезпечує проактивну позицію, впевненість у власних силах, психологічну

стійкість під час захисту своїх ідей, і показник "лідерські якості" найкраще описує ці особливості особистості митця. Предиктор "Почуття прекрасного" у цьому випадку наголошує, що йдеться про автономію і самовираження саме у сфері мистецтва.

Ґ. Толерантність до невизначеності в творчій діяльності. Проведений регресійний аналіз завершився на 7 кроці (пояснюється приблизно 39 % варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У табл. 9 показано модель для кроку 7.

Таблиця 9

Регресійна модель для залежної змінної "Ґ. Толерантність до невизначеності в творчій діяльності"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
7	,622[g]	,387	,369	,5595

g. Предиктори: (константа), толерантність до невизначеності, хоробрість, включеність, автономія, свідомість, винахідливість, смиренність та скромність

R = 0,622 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком (p<0,000). Як видно з табл. 9 незалежними змінними (предикторами) стали: толерантність до невизначеності, хоробрість, включеність, автономія, свідомість, винахідливість, смиренність та скромність. У табл. 10 показано коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 10

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Ґ. Толерантність до невизначеності в творчій діяльності"

Регресійна модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значущість
		B	Стандартна помилка	Бета		
7	(Константа)	,234	,335		,69	,487
	Толерантність до невизначеності	,039	,006	,377	6,50	,000
	Хоробрість	,080	,029	,173	2,78	,006
	Включеність	,041	,014	,165	2,80	,006
	Автономія	,100	,052	,109	1,91	,056
	Свідомість	-,071	,025	-,181	-2,82	,005
	Винахідливість	,066	,025	,149	2,59	,010
	Смиренність та скромність	,029	,013	,117	2,20	,028

Найсильніший предиктор моделі – загальна "Толерантність до невизначеності". Цей результат є цілком закономірним і доводить, що специфічна толерантність у творчості безпосередньо спирається на базову, генералізовану здатність особистості приймати мінливість навколишнього світу без психологічного дискомфорту. Другим йде показник "Хоробрість". Творча праця завжди пов'язана з критикою та можливістю невдачі. Хоробрість дає особистості вольовий ресурс експериментувати в умовах, коли кінцевий результат є непередбачуваним, сприймаючи ризик не як загрозу власному "Я", а як робочий виклик. "Включеність" як компонент життєстійкості мінімізує відчуття відчуженості. Студент із високою включеністю сприймає ситуацію невизначеності під час створення художнього продукту не як джерело стресу, а як значущу частину власного професійного досвіду, що стимулює інтерес. Показник "Винахідливість" підкреслює, що нами вивчається толерантність до невизначеності саме у творчій діяльності, для якої винахідливість є основою. Предиктор "Смиренність та скромність", на відміну від мотиваційної сфери, де вона виступала деструктором, у контексті витримування невизначеності відіграє регуляторну, стабілізуючу роль. "Автономія" (включена до моделі на рівні статистичної тенденції) вказує, що психологічна незалежність від чужих думок або оцінок підкріплюють стійкість особистості: митець здатен самостійно шукати ідеї, вирішувати творчі завдання, не потребуючи підказок чи схвалення з боку інших. Предиктор "Свідомість" ввійшов до моделі із негативним коефіцієнтом. Надмірна раціональна фіксованість на чітких інструкціях та планах (висока свідомість) суттєво знижує толерантність до невизначеності, викликаючи у студента тривогу та внутрішній опір перед ситуаціями, де немає готових алгоритмів рішення, що знижує його творчий потенціал, спонтанність ідей і когнітивну гнучкість.

Д. Ставлення до оцінювання і вразливості. Проведений регресійний аналіз завершився на 6 кроці (пояснюється приблизно 43 % варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У табл. 11 показано модель для кроку 6.

Таблиця 11

Регресійна модель для залежної змінної "Д. Ставлення до оцінювання і вразливості"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
6	,657[f]	,432	,418	,7532

f. Предиктори: (константа), самоприйняття, автономія, допитливість, здатність любити, нейротизм, винахідливість

R = 0,657 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком (p<0,000). Як видно з табл. 11 незалежними змінними (предикторами) стали: самоприйняття, автономія, допитливість, здатність любити, нейротизм, винахідливість. У табл. 12 показано коефіцієнти для незалежних змінних.

"Самоприйняття" – найсильніший предиктор моделі. Позитивне ставлення до себе, прийняття себе зі всіма своїми якостями є первинною умовою стійкості до зовнішньої оцінки. Якщо у студента сформоване міцне внутрішнє самоприйняття, зовнішня критика сприймається лише як оцінка конкретного результату праці (полотна, тексту, проєкту), а не як тотальне заперечення цінності

його особистості. "Автономія" як складник психологічного благополуччя – це другий за потужністю чинник. Внутрішня незалежність від думок оточення, здатність самостійно оцінювати власні досягнення та керуватися індивідуальними стандартами звільняють митця від страху оцінювання. Автономія дозволяє сприймати оцінку лише як зворотний зв'язок, залишаючи за особистістю право на суверенне художнє бачення. "Здатність любити" вказує на те, що вміння любити й приймати іншого знижує страх перед соціумом, роблячи сприйняття оцінки більш безпечним та емпатичним. "Допитливість" переводить фокус із захисту власної ідентичності на пізнавальний інтерес. Замість того щоб переживати щодо оцінки, допитливий фахівець сприймає її як зворотний зв'язок і критика сприймається як нове джерело інформації. Показник "Винахідливість", як і для попередніх складових, підкреслює той факт, що ставлення до оцінювання і вразливості вивчалося для представників творчих професій. Показник "Нейротизм" має негативний коефіцієнт. Нейротизм відображає загальну емоційну нестабільність, тривожність, схильність до депресивних станів та вразливість до стресу. Цілком природно, що високий рівень тривожності погіршує ставлення до оцінювання, перетворюючи будь-яку перевірку досягнень на джерело психологічної травматизації та страху.

Таблиця 12

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Д. Ставлення до оцінювання і вразливості"

Регресійна модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значущість
		B	Стандартна помилка	Бета		
6	(Константа)	-,409	,479		-,855	,393
	Самоприйняття	,280	,062	,267	4,52	,000
	Автономія	,287	,073	,223	3,94	,000
	Допитливість	,108	,040	,142	2,72	,007
	Здатність любити	,099	,029	,183	3,43	,001
	Нейротизм	-,085	,031	-,149	-2,73	,007
	Винахідливість	,083	,033	,134	2,52	,012

Е. Ресурсність і готовність до професійної реалізації. Проведений регресійний аналіз завершився на 7 кроці (пояснюється приблизно 58 % варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є дуже високим і повністю репрезентативним). У табл. 13 показано модель для кроку 7.

Таблиця 13

Регресійна модель для залежної змінної "Е. Ресурсність і готовність до професійної реалізації"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
7	,758[g]	,575	,562	,5065

g. Предикторы: (константа), мотиваційний компонент (життєстійкості), сенс життя, захопленість (енергійність, жага до життя, ентузіазм, бадьорість), професійний компонент (життєстійкості), хоробрість, когнітивна відкритість, почуття прекрасного

R = 0,758 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком (p<0,000). Як видно з табл. 13 незалежними змінними (предикторами) стали: мотиваційний компонент (життєстійкості), сенс життя, захопленість (енергійність, жага до життя, ентузіазм, бадьорість), професійний компонент (життєстійкості), хоробрість, когнітивна відкритість, почуття прекрасного. У табл. 14 показано коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 14

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Е. Ресурсність і готовність до професійної реалізації"

Регресійна модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значущість
		B	Стандартна помилка	Бета		
10	(Константа)	,088	,257		,342	,732
	Мотиваційний компонент	,056	,022	,173	2,515	,013
	Сенс життя	,104	,021	,271	4,859	,000
	Захопленість	,091	,027	,170	3,405	,001
	Професійний компонент	,059	,026	,135	2,256	,025
	Хоробрість	,071	,025	,141	2,817	,005
	Когнітивна відкритість	,026	,011	,104	2,257	,025
	Почуття прекрасного	,051	,024	,106	2,159	,032

Головні рушійні сили розвитку ресурсності та готовності до професійної реалізації є "Сенс життя" та "Мотиваційний компонент (життєстійкості)". Готовність до тривалої, успішної та стійкої професійної реалізації неможлива без глибокого екзистенційного підґрунтя. Студент, який чітко розуміє сенс свого буття та бачить у майбутній професії можливість висловити власні погляди і цінності, має внутрішній ресурс, що захищає його від професійного вигорання, зниження творчого потенціалу. Це підтримується "Почуттям прекрасного", тобто здатністю бачити гармонію у навколишньому світі і створювати нове, що виступає як внутрішній орієнтир та додаткове джерело натхнення у праці. "Когнітивна відкритість" відображає інтелектуальну гнучкість, готовність сприймати новий досвід. Це дає змогу майбутньому спеціалісту бути відкритим до нових творчих ідей й адаптуватися до мінливих вимог ринку праці, нових технологій. "Захопленість (енергійність, жага до життя, ентузіазм, бадьорість)" відображає високий рівень життєвої енергії особистості, її психічний тонус, виступає паливом, яке

дозволяє студенту братися за складні завдання, транслювати впевненість та утримувати високу продуктивність. "Хоробрість" забезпечує сміливість заявляти про себе у творчих завданнях, проактивно діяти в ситуаціях професійних викликів. "Професійний компонент" (життєстійкості) підкреслює, що йдеться саме про творчу професію, а не хобі. Зауважимо, що у цій складовій сходяться разом і внутрішня мотивація до творчості, і відчуття правильності вибраної професії, і когнітивні, і вольові якості, необхідні для успішної мистецької професійної діяльності.

Висновки до проведеного регресійного аналізу. Бачення сенсу життя в мистецькій діяльності, бажання вийти за межі буденного, здатність бачити надбуденний, глобальний сенс у своїй діяльності, що виходить з почуття прекрасного та загальної високої мотивації до мистецької діяльності – є складниками *ціннісно-смислового рівня* особистісної готовності до мистецької навчальної діяльності. *Ресурсно-інструментальний рівень* готовності складається з винахідливості, відкритості досвіду, когнітивної відкритості, які перетворюють складні творчі виклики на захопливий ментальний пошук, а також високої залученості в навчання обраній професії, що проявляється через професійну життєстійкість.

Дискусія і висновки

Здобуті результати підтверджують сучасне уявлення про те, що успішність мистецької діяльності дедалі більше визначається не лише спеціальними художніми здібностями чи професійною майстерністю, а насамперед комплексом психологічних ресурсів особистості. Проведений регресійний аналіз показав, що особистісна готовність до творчої мистецької діяльності формується внаслідок взаємодії ціннісно-смислових, особистісно-регулятивних та ресурсно-інструментальних чинників, серед яких провідне місце займають сенс життя, відкритість досвіду, професійна життєстійкість, автономія, когнітивна відкритість, толерантність до невизначеності, самоприйняття та психологічна залученість.

Ці результати узгоджуються з дослідженням Й. ван Хес, Т. Гроотсвагерс, Г. Квек і М. Варлет, присвяченим особливостям сприйняття мистецтва в епоху генеративного штучного інтелекту (Hees et. al., 2025). Автори показали, що сучасний глядач нерідко позитивно оцінює твори, створені за допомогою штучного інтелекту, хоча водночас здатний відрізняти їх від робіт людини. Це свідчить про істотну зміну критеріїв оцінювання мистецтва та підвищення значущості психологічної готовності митця працювати в умовах швидких технологічних трансформацій. Отримані нами результати розширюють ці висновки, оскільки демонструють, які саме особистісні характеристики забезпечують здатність майбутнього митця адаптуватися до нових умов творчої діяльності. Насамперед це відкритість новому досвіду, когнітивна відкритість, автономія, хоробрість та толерантність до невизначеності. Таким чином, якщо дослідження Й. ван Хес та співавторів описує зміни зовнішнього соціокультурного контексту функціонування мистецтва, то наше дослідження дозволяє пояснити внутрішні психологічні механізми успішної адаптації особистості до цих змін.

Наші результати також узгоджуються з висновками А. Сольберг, яка розглядає художню творчість як безперервний ітеративний процес взаємодії митця з матеріалом, де творчий результат народжується через експериментування, подолання технічних обмежень та постійне переосмислення власних рішень (Solberg, 2020). Виявлені нами позитивні зв'язки між особистісною готовністю до творчої діяльності та когнітивною відкритістю, винахідливістю, професійною життєстійкістю, включеністю і толерантністю до невизначеності підтверджують психологічні механізми такого ітеративного процесу. Зокрема, готовність неодноразово переглядати художнє рішення, приймати невизначеність кінцевого результату та конструктивно реагувати на труднощі виявляється не лише особливістю творчого процесу, а й важливою особистісною характеристикою майбутнього митця. Водночас наше дослідження доповнює роботу А. Сольберг тим, що переходить від якісного опису художнього процесу до кількісного визначення психологічних предикторів, які забезпечують його ефективність.

Близькими за змістом є також результати дослідження (Yang, 2024), присвяченого інтеграції сучасних цифрових технологій і традиційного мистецтва. Автор наголошує, що інноваційний розвиток мистецтва дедалі більше ґрунтується на здатності митця поєднувати культурну традицію з технологічними нововведеннями, що вимагає відкритості до нового досвіду, готовності до навчання та психологічної гнучкості. Емпірично здобуті нами результати підтверджують ці положення. Зокрема, відкритість досвіду, когнітивна відкритість, винахідливість та автономія є значущими предикторами творчої ідентичності, внутрішньої мотивації та ресурсності майбутніх митців. Водночас встановлено, що надмірна нормативність, жорсткий самоконтроль і висока потреба у структурованості можуть перешкоджати ефективному функціонуванню в сучасному творчому середовищі, де професійна діяльність дедалі частіше пов'язана з невизначеністю, міждисциплінарністю та швидкою зміною технологій.

Результати проведеного нами дослідження певною мірою розширюють сучасні уявлення зарубіжних учених про психологічні чинники творчої діяльності. Якщо більшість сучасних зарубіжних досліджень зосереджується переважно на впливові цифровізації мистецтва, технологічних інновацій або особливостей самого творчого процесу, то в нашому дослідженні вперше здійснено комплексне емпіричне моделювання особистісної готовності до творчої мистецької діяльності як самостійного багатомірного психологічного конструкта: така готовність не зводиться до креативності чи художніх здібностей, а формується завдяки інтеграції екзистенційно-смислових характеристик, психологічного благополуччя, професійної життєстійкості, когнітивної гнучкості, автономії та позитивних рис характеру. Особливу наукову цінність має також встановлення психологічних чинників, які перешкоджають професійному становленню майбутнього митця. На відміну від більшості зарубіжних досліджень, у яких основна увага приділяється розвитку творчого потенціалу, наше дослідження показало, що нейротизм, надмірна нормативність поведінки, жорсткий самоконтроль, схильність до консервативності та надмірне самообмеження можуть істотно знижувати особистісну готовність до творчої мистецької діяльності. Це дозволяє більш повно пояснити психологічні механізми професійного становлення майбутніх митців та окреслити напрями психологічного супроводу їхньої професійної підготовки.

Відкрита наука. Дані, наведені в цій статті, можна отримати за запитом у автора. Запити щодо доступу до цих наборів даних слід надсилати на адресу tpsazonova@gmail.com

Джерела фінансування. Автор заявляє про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

Benedek, M., Calisgan, G. Y., & Saretzki, J. (2025). How do creative professionals stand out? Comparing the creative potential of musicians and actors to non-artists. *Personality and Individual Differences*, *236*, 112993. https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.112993

Bruno, G. (2008). Cultural cartography, materiality and the fashioning of emotion. In M. Smith (Ed.), *Visual culture studies: Interviews with key thinkers* (pp. 144–165). SAGE Publications.

Henriksen, D., Richardson, C., Gruber, N., & Mishra, P. (2022). The uncertainty of creativity: Opening possibilities and reducing restrictions through mindfulness. In R. A. Beghetto & G. J. Jaeger (Eds.), *Uncertainty: A catalyst for creativity, learning and development* (pp. 103–124). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-98729-9_7

Jin, X., & Ye, Y. (2022). Impact of fine arts education on psychological wellbeing of higher education students through moderating role of creativity and self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, *13*, 957578. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.957578

Martínez-López de Castro, R., Alvariñas-Villaverde, M., Pino-Juste, M., & Domínguez-Lloria, S. (2022). Designing and evaluation of an artistic experience for the development of empathic capacity: "Stepping into others' shoes." *Brain Sciences*, *12*(11), 1565. https://doi.org/10.3390/brainsci12111565

Solberg, A. (2021). Artistic expression and material limitations: An iterative process of porcelain making. *FormAkademisk*, *14*(2). https://doi.org/10.7577/formakademisk.4192

van Hees, J., Grootswagers, T., Quek, G. L., & Varlet, M. (2025). Human perception of art in the age of artificial intelligence. *Frontiers in Psychology*, *15*, 1497469. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1497469

Widhoelzl, H.-S., & Takmaz, E. (2024). Decoding emotions in abstract art: Cognitive plausibility of CLIP in recognizing color-emotion associations [Preprint]. *arXiv*. https://doi.org/10.48550/arXiv.2405.06319

Yang, M. (2024). The "Fourth Path" of innovation in Yuan blue-and-white porcelain art: The integration of technology and art. *International Journal of Education and Humanities*, *15*(1), 332–335. https://doi.org/10.54097/87dpmq19

References

Benedek, M., Calisgan, G. Y., & Saretzki, J. (2025). How do creative professionals stand out? Comparing the creative potential of musicians and actors to non-artists. *Personality and Individual Differences*, *236*, 112993. https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.112993

Bruno, G. (2008). Cultural cartography, materiality and the fashioning of emotion. In M. Smith (Ed.), *Visual culture studies: Interviews with key thinkers* (pp. 144–165). SAGE Publications.

Henriksen, D., Richardson, C., Gruber, N., & Mishra, P. (2022). The uncertainty of creativity: Opening possibilities and reducing restrictions through mindfulness. In R. A. Beghetto & G. J. Jaeger (Eds.), *Uncertainty: A catalyst for creativity, learning and development* (pp. 103–124). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-98729-9_7

Jin, X., & Ye, Y. (2022). Impact of fine arts education on psychological wellbeing of higher education students through moderating role of creativity and self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, *13*, 957578. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.957578

Martínez-López de Castro, R., Alvariñas-Villaverde, M., Pino-Juste, M., & Domínguez-Lloria, S. (2022). Designing and evaluation of an artistic experience for the development of empathic capacity: "Stepping into others' shoes." *Brain Sciences*, *12*(11), 1565. https://doi.org/10.3390/brainsci12111565

Solberg, A. (2021). Artistic expression and material limitations: An iterative process of porcelain making. *FormAkademisk*, *14*(2). https://doi.org/10.7577/formakademisk.4192

van Hees, J., Grootswagers, T., Quek, G. L., & Varlet, M. (2025). Human perception of art in the age of artificial intelligence. *Frontiers in Psychology*, *15*, 1497469. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1497469

Widhoelzl, H.-S., & Takmaz, E. (2024). Decoding emotions in abstract art: Cognitive plausibility of CLIP in recognizing color-emotion associations [Preprint]. *arXiv*. https://doi.org/10.48550/arXiv.2405.06319

Yang, M. (2024). The "Fourth Path" of innovation in Yuan blue-and-white porcelain art: The integration of technology and art. *International Journal of Education and Humanities*, *15*(1), 332–335. https://doi.org/10.54097/87dpmq19

Отримано редакцією журналу / Received: 02.05.26
Схвалено до друку / Accepted: 15.07.26
Опубліковано / Published: 16.07.26

Tetiana SAZONOVA, PhD Student
ORCID ID: 0009-0006-2305-7933
e-mail: tpsazonova@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PSYCHOLOGICAL PREDICTORS OF PERSONAL READINESS FOR CREATIVE ARTISTIC ACTIVITY

Background. ***Contemporary artistic practice unfolds amid rapid sociocultural, technological, and economic changes that place new psychological demands on artists. Professional success depends not only on knowledge and abilities, but also on personal traits that foster creativity, resilience, and adaptability. The purpose of this article is to identify the characteristics that either promote or hinder readiness for artistic practice.***

Methods. ***The study employed the author's questionnaire of Personal Readiness for Creative Artistic Activity, the Values in Action Inventory of Strengths (VIA-IS), the Big Five Inventory-10 (BFI-10), Ryff's Psychological Well-Being Scales (PWB), the Multiple Stimulus Types Ambiguity Tolerance Scale-II (MSTAT-II), the Cognitive Flexibility Scale (CFS), the Occupational Hardiness Questionnaire, and the 10-item Connor–Davidson Resilience Scale (CD-RISC-10). Statistical data analysis included the assessment of the reliability of the author's questionnaire, correlation analysis, and stepwise multiple regression analysis to identify the psychological predictors of individual components of personal readiness.***

Results. ***Personal readiness for artistic activity was found to be a multidimensional psychological construct comprising awareness of professional choice, creative identity, intrinsic motivation for a creative profession, autonomy and courage of self-expression, tolerance for uncertainty, attitudes toward evaluation and vulnerability, psychological resourcefulness, and readiness for professional realization. The most influential positive predictors were purpose in life, openness to experience, occupational hardiness, autonomy, cognitive openness, ingenuity, appreciation of beauty, bravery, psychological commitment, self-acceptance, and leadership. Conversely, neuroticism, excessive reliance on rigid control, high behavioral normativity, excessive restraint, and conservatism were found to significantly reduce readiness for creative artistic activity.***

Conclusions. ***Personal readiness for artistic activity is formed through the interaction of value–meaning, resource–instrumental, and personal–regulatory factors. The most important determinants are meaningfulness of professional activity, intrinsic motivation for creativity, openness to new experience, psychological resilience, autonomy, and the ability to function constructively under conditions of uncertainty.***

Keywords: ***personal readiness;*** *creative artistic activity****; artistic professions; creative identity; intrinsic motivation; psychological resources; psychological well-being; psychological predictors.***

Декларація про генеративний штучний інтелект та технології, що використовують штучний інтелект. Під час підготовки цієї статті автор не використовував інструменти штучного інтелекту.

Declaration of Generative AI and AI-Assisted Technologies. During the preparation of this work, the author did not use artificial intelligence tools.

Етична декларація. Дослідження схвалено Етичною комісією ГО "Українська асоціація психології освіти та розвитку" (протокол № 1 від 30.04.2026). Усі учасники дослідження надали письмову інформовану згоду на участь та публікацію отриманих даних. Автор гарантує повну анонімність та конфіденційність персональної інформації.

Ethical Statement The study was approved by the Ethics Committee of the Public Organization "Ukrainian Association of Educational and Developmental Psychology" (Protocol No. 1 dated April 30, 2026). All study participants provided written informed consent for their participation and the publication of the obtained data. The author guarantee full anonymity and confidentiality of personal information.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.